

Qui vol aturar l'opa?

JORDI PLAY

Si prospera l'opa de Gas Natural, serà la primera vegada que a l'estat espanyol es produeix una operació així. L'opa és hostil, però també ho són les reaccions contra la gasista catalana. Analitzem el passat, el present i el futur del grup, a l'espera que es resolgui l'assalt final d'un combat que va començar en plena dictadura.

El gas natural és una font energètica de primer ordre que cremem a les cuines de casa i que es crema en centrals tèrmiques per produir electricitat d'ús general. Però també és el nom de dues societats domiciliades a Barcelona que han estat víctimes d'unes quantes garrotades assestades pel centralisme polític i joia cobejada per molts.

Tan preuada, que no pot ser una empresa catalana. El principi ha estat

Gas Natural: l'ase dels cops i la joia cobejada

La història empresarial de Gas Natural ha estat sempre lligada a les maniobres d'una obsessió: el centralisme espanyol, tant en temps de dictadura com en democràcia, que condueix a posar traves permanents perquè una empresa catalana lideri el mercat. A continuació fem un repàs de les maniobres de què ha estat víctima la gasista catalana.

—si es pot dir així— per Pere Duran Farell, un enginyer que era president de Catalana de Gas i Electricitat fa més de quaranta anys. El Govern franquista i l'Institut Nacional de Industria —l'INI—, l'organisme públic al seu servei, no demostraren inicialment cap interès en el gas i deixaren fer a Pere Duran. L'INI jugava a fons la carta del butà, un gas obtingut per refinatge del petroli, que tenia aplicacions sobretot domèstiques. Cadascú tirarà endavant pel seu compte. Pere Duran i la Catalana de Gas aconseguiren uns contractes de subministrament de gas de Líbia i d'Algèria, que arribava liquat a Barcelona en vaixells especials, era gasificat de nou aquí i distribuït per canonada, en substitució de l'anomenat gas-ciutat procedent de les naftes del petroli. El gas natural era més net i menys contaminant que l'altre. El 1965 es va constituir Gas Natural, SA. El seu capital va ser cobert principalment per Catalana de Gas i els seus accionistes. El 1972 l'empresa ja distribuïa el gas natural, destinat a consum domèstic i industrial.

El Govern espanyol s'adonà una mica tard del potencial del gas natural. Constituí una societat —Enagás—, que es proposava explotar-lo, però envejava els contractes de subministrament de Gas Natural, SA, a més bon preu i més importants en volum que els que

havia aconseguit l'empresa pública. A final del 1974, quan encara vivia el dictador, el president d'Enagás, Luis Valero Bermejo, un falangista del morro fort, va cridar Pere Duran i li manifestà que no era admissible que una empresa privada controlés una font energètica tan vital com el gas natural. Una dictadura tenia tots els arguments del món per imposar la seva voluntat. Pere Duran explicarà més tard com es va veure obligat a cedir el que era la gran realització de la seva vida. Gas Natural, SA, vengué a Enagás totes les instal·lacions que tenia a Barcelona, així com els drets de subministrament del gas, en canvi d'una indemnització. Aquest primer Gas Natural, SA, canvià la denominació i es dedicà a altres coses, mentre Catalana de Gas en mantenia la distribució, però ara procedent d'una empresa pública.

El segon Gas Natural: el pactisme de Pere Duran. Després d'aquest primer assalt, Repsol, una empresa pública, va crear una xarxa d'empreses que distribuïen gas natural per l'estat. Catalunya en restava al marge, ja que allí era Catalana de Gas qui ho feia. Óscar Fanjul, president de Repsol el 1989, un socialista del morro fort, era partidari de reunificar totes les empreses distribuïdores en una empresa espanyola. Per la seva banda, Catalana

enunciat diverses vegades: si l'empresa és gran i fonamental per a l'economia espanyola el seu domicili o, com a mínim, els serveis centrals han de ser a Madrid. És la lògica pura del centralisme. El combat tindrà una durada indefinida. A continuació figuren els quatre primers assalts.

L'expropiació del Gas Natural de Pere Duran Farell. El gas natural, com a font energètica, va ser descobert

Com a president de Catalana de Gas, Pere Duran Farell parà molts cops arribats de l'estat, però també pactà amb el franquisme.

CARME FUERTOLAS

de Gas buscava una solució al seu creixement, per mà de La Caixa i al marge de Repsol, per fusionar-se amb Aigües de Barcelona, però Fanjul no estava disposat a deixar que es trenqués la sagrada unitat en el mercat de la distribució del gas natural.

Pere Duran, que havia abandonat les responsabilitats executives a la Catalana de Gas, tornà per negociar una solució. El 1991 Catalana de Gas absorbí Gas Madrid i les distribuïdores de gas espanyoles, controlades per Repsol. La nova societat es diu Gas Natural, SA. És la segona societat amb aquest nom. En el seu accionariat dominava la societat pública Repsol, però el domicili era a Barcelona, el seu president era Pere Duran i La Caixa tenia un paper destacat en el capital. Era el pacte amb dignitat de Pere Duran, que li feia recuperar aparentment el control del que

havia perdut. Però només aparentment, ja que era Repsol qui manava, per la major participació en el capital i gràcies a un conseller delegat que era nomenat per aquesta empresa. Repsol inicià la seva privatització amb un govern socialista i la completà amb un govern del PP.

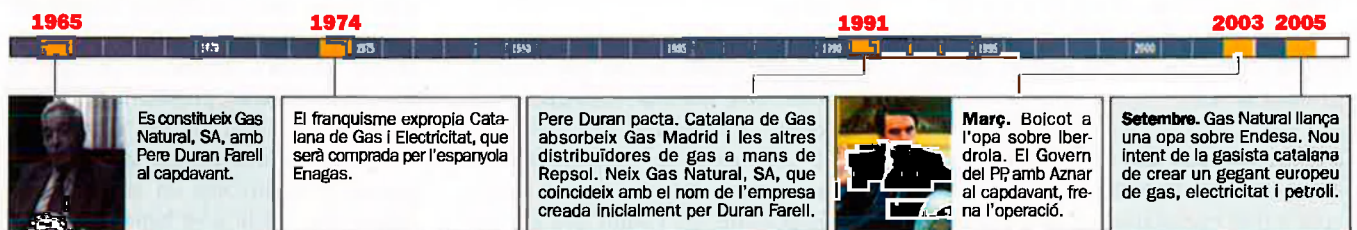
El 2002, Repsol es va veure obligat a vendre un 23% del capital que tenia a Gas Natural per compensar els greus problemes econòmics que tenia a l'Argentina. La Caixa aprofità aquesta ocasió, augmentà la seva participació i es converteix en el primer accionista. La Caixa de Catalunya li dóna un cop de mà amb la compra d'un 2-3% del capital de Gas Natural.

El boicot de l'opa de Gas Natural sobre Iberdrola. El març del 2003, un Gas Natural presidit per Antoni

Brufau, que era al mateix temps director general de La Caixa, presentà una opa hostil sobre Iberdrola, o sigui, una oferta pública de compra, sense l'acord del consell de l'empresa que es pretenia controlar, Iberdrola, que és una societat amb domicili a Bilbao i que té els principals mercats a Madrid i al País Valencià. Era la segona elèctrica espanyola –després d'Endesa– i controlava el 28,3% de la generació d'electricitat de l'estat. El consell d'administració de Gas Natural es va dominar per representants dels seus dos accionistes principals: Repsol i La Caixa. Repsol era ja una empresa privada, presidida per Alfonso Cortina, que no mantenia bones relacions amb La Caixa. Repsol es declarà en contra de l'opa, i així ho feren els seus representants al Consell de Gas Natural, amb excepció del conseller delegat –nomenat per Repsol–, que ho farà a favor per lògica empresarial i honestat professional, i farà guanyar la votació per presentar l'opa. Veus del Govern del PP van titllar l'operació de conjura política i de repartiment de cromos entre els nacionalismes basc i català. Un conegut periodista català, no precisament nacionalista, va dir en el diari *El País* que ni Brufau ni Fornesa –president de La Caixa– eren perillosos separatistes, o escolanets del petit poder autonòmic, com insinuaven des de la capital. Ricard Fornesa defensava que l'oferta de Gas Natural era moderna i adequada. Antoni Brufau la considerà imbatible i oferí que la nova societat resultat de la fusió tingués tres seus: a Barcelona, a Madrid i a Bilbao.

El maig del 2003, la Comissió Nacional d'Energia va vetar l'opa de Gas Natural per sis vots a favor i tres en contra. Era la primera vegada que aquella comissió reguladora del mercat energètic vetava una operació. Els tres vots favorables corresponien a dos membres nomenats per CiU i pel

Cronologia

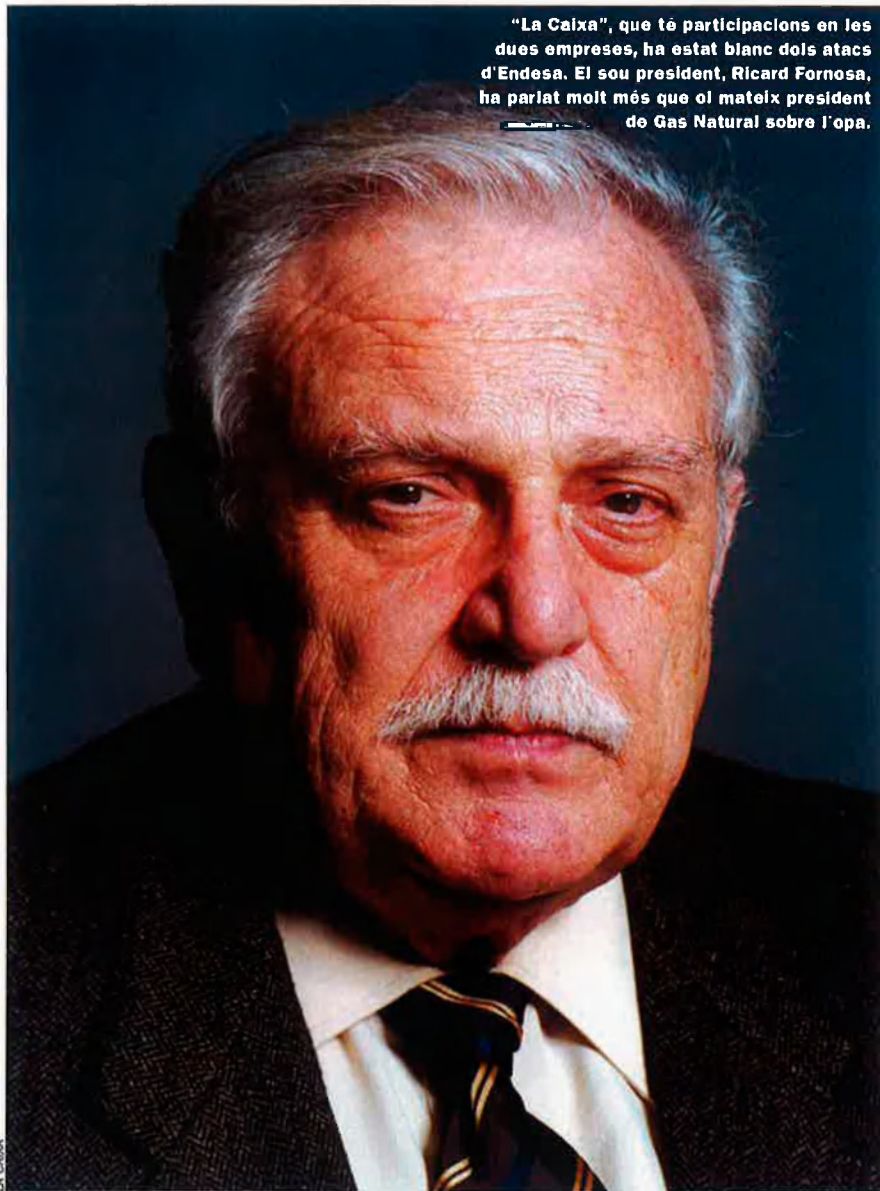

PSOE, mentre que els quatre nomenats pel PP, president i secretari, hi votaren en contra. Tots els informes tècnics estaven a favor de la fusió, però els diaris van filtrar la notícia que el president de la Comissió havia rebut una trucada en nom de José María Aznar, president del Govern, el qual li havia demanat que fos bon minyó i no fes bestieses.

Els representants de la Generalitat de Catalunya declararen que es tractava d'una decisió política. Antoni Castells, responsable de l'àrea econòmica del PSC, digué que reflectia el concepte d'Espanya del PP, que no entén que hi hagi una gran empresa espanyola que no tingui la seu social a Madrid. En conseqüència, amb la resolució de la Comissió d'Energia, la Comissió Nacional del Mercat de Valors va anul·lar l'opa. Tothom acceptà que l'operació s'havia polititzat. L'aleshores president de la Generalitat, Jordi Pujol, va qualificar la decisió d'atac centralista del Govern. Rodrigo Rato, vicepresident segon del govern i ministre d'Economia, manifestà que aprovava el veto, ja que l'operació no beneficiava interès general. El conseller delegat de Gas Natural que havia gosat votar a favor fou destituït del seu càrrec per Repsol, que l'havia nomenat.

Un comentarista polític –Salvador Cardús– lamentà “la ceguesa de la classe empresarial catalana” i atribuï el seu silenci al “provincianisme polític de la classe empresarial –que alguns grans centres de formació continuen transmetent als seus alumnes– i els cegui a l'hora d'analitzar els seus veritables interessos econòmics” (*La Vanguardia*, 14 de maig de 2003). Un conjunt de periodistes comentarà en to irònic (“Benvinguts a casa”, *Avui*, 1 d'agost del 2003), que “els empresaris, arran del fracàs de l'opa de Gas Natural, han volgut analitzar les causes i han acabat amb la pregunta fatídica: hauria anat ben bé així tot plegat si la iniciativa no hagués estat d'una empresa catalana?” (article signat per Álvaro, Colominas –Joaquim i Agustí–, Izquierdo, Martí, Roig, Sáez –Albert i Ferran– i Sintès).

L'opa de Gas Natural sobre Endesa. El mes d'octubre del 2004, Antoni Brufau deixava el càrrec a La Caixa i a Gas Natural per ocupar la presi-

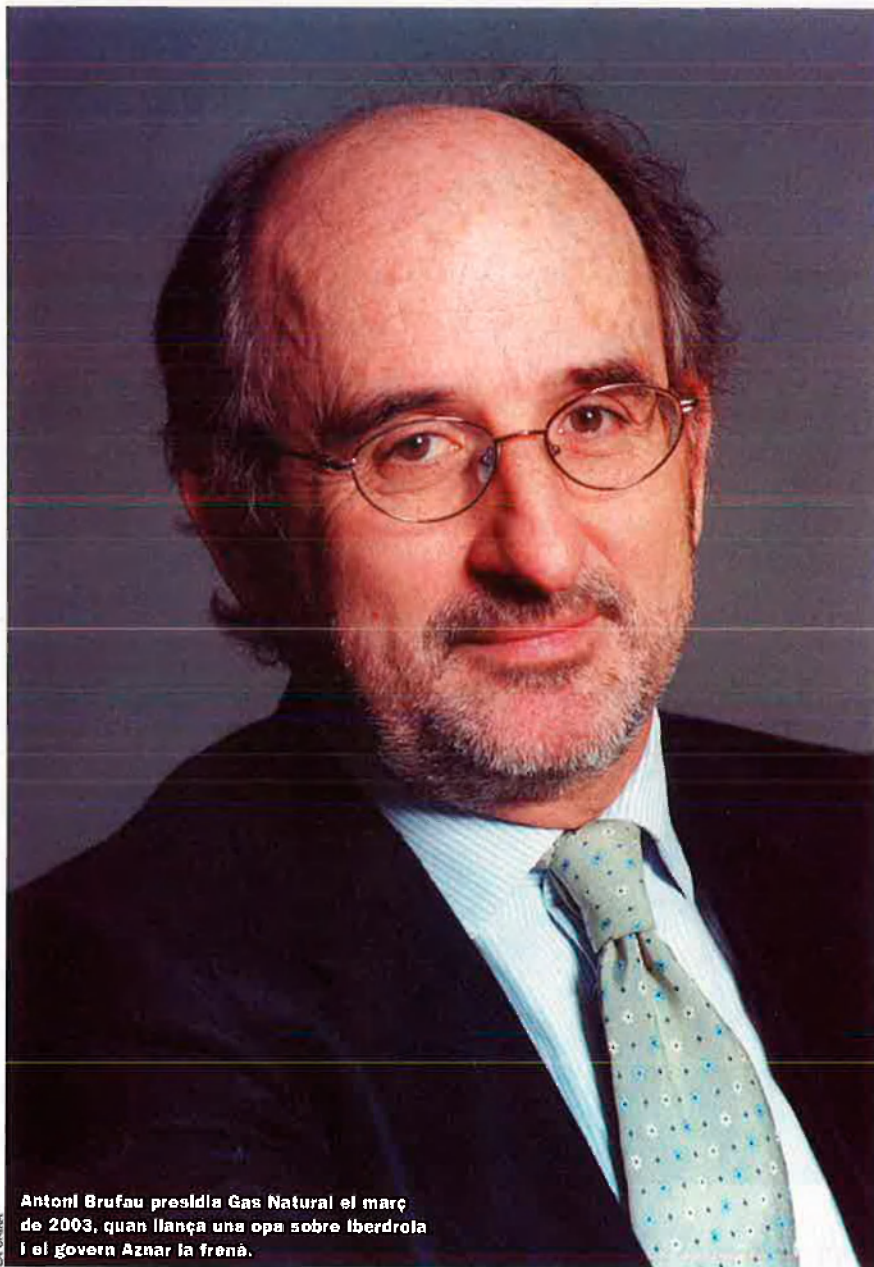
“La Caixa”, que té participacions en les dues empreses, ha estat blanc dels atacs d'Endesa. El seu president, Ricard Fornosa, ha parlat molt més que el mateix president de Gas Natural sobre l'opa.

dència de Repsol. Alfonso Cortina, que l'ocupava, passà a presidir Immobilitària Colonial, SA, controlada per La Caixa. Aquesta, que té el 35% de Gas Natural, nomenava en el seu lloc Salvador Gabarró, l'home que havia estat el principal executiu de Roca, l'empre-

sa de sanitaris. I el gener del 2005, Rafael Villaseca, fins aleshores a Panrico, entitat també participada per La Caixa, era el nou conseller delegat de Gas Natural. És evident que el comú denominador de les dues grans empreses industrials és la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona. I si filem més prim trobarem plegats Antoni Brufau, Salvador Gabarró i Rafael Villaseca a la junta directiva del Cercle d'Economia, de Barcelona, un espai on s'han cuit grans decisions que afecten l'economia catalana.

Gas Natural, al marge de l'opa frustrada sobre Iberdrola, sempre havia manifestat el seu interès per créixer, i per fer-ho a través d'ofertes de compra. A principi de setembre del 2005,

Amb l'opa sobre Iberdrola, el PP hi va veure una conjura política entre el nacionalisme basc i el català

Antoni Brufau presidia Gas Natural el març de 2003, quan llança una opa sobre Iberdrola i el govern Aznar la frenà.

Gas Natural –Gabarró i Villaseca, davant de la premsa– presentaren una opa hostil sobre el cent per cent del capital d'Endesa, una societat tres vegades més gran que ella. El punt dèbil d'Endesa és que no té un nucli dur d'accionistes que la defensi, i el seu capital és dividit entre milers d'accionistes particulars i uns quants fons d'inversió que només busquen la rendibilitat del títol i possibles plusvàlues a l'hora de vendre. Els únics accionistes de referència són CajaMadrid amb un 9% del capital i la mateixa Caixa, amb un 2%.

La reacció en alguns cercles de Madrid en contra de l'opa ha estat apoca-

líptica. El PP ha pres partit en contra, fent constar que no anava contra els interessos catalans, sinó a favor dels interessos dels consumidors. Alguns diaris que li donen suport –*Abc* i *El Mundo*, especialment– han deixat de banda els matisos i consideren que tot és una maniobra del tripartit català, del ministre Montilla i d'una Caixa polititzada. Ho diuen, entre d'altres raons, perquè el Govern del PSOE ha manifestat més aviat la seva simpatia per l'opa i ha deixat en mans del mercat –els accionistes de Gas Natural– l'acceptació o denegació de l'oferta de compra. El president d'Endesa, Pizarro, amic personal de José María Aznar, nomenat pel PP quan

va acabar el seu procés de privatització, assegurarà als qui el volien escoltar que ell no acabaria treballant per a La Caixa, en una al·lusió clara al nou destí professional d'Alfonso Cortina, expresident de Repsol.

Cal dir que si hi ha una caixa no polititzada, fins ara, és la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona. Només cal conèixer els seus directius. Les caixes que sí que ho estan –per estatuts i per participació– són CajaMadrid i les del País Valencià, per no mencionar les andaluses i les castelleses. En el fons de l'atac contra l'opa de Gas Natural hi ha una potent investida contra La Caixa, que és la que mou les regnes de l'operació. S'espera que CajaMadrid mogui peça i és possible que també ho facin alguns polítics socialistes, que no veuen amb massa simpatia els moviments de compra de les caixes d'estalvi. Amb la liquidació de la cartera industrial dels bancs, aquelles entitats financeres han cobert les seves posicions. Especialment en el cas de les societats de serveis.

Tot sembla indicar que els gestors de Gas Natural no s'esperaven una reacció tan violenta. Potser han pecat d'una certa ingenuïtat, si coneixen la història de Gas Natural. Poques empreses han estat tan cobejades i poques han rebut tants cops. Serà difícil que l'opa segueixi el camí normal, com voldrien els que l'han llançada. Diuen que els catalans som pactistes, com deia l'historiador Jaume Vicens Vives, i que ja es busca una solució pactada que aigualeixi el vi de l'opa hostil. Una gran empresa de l'estat no es pot deixar només en mans de catalans, que parlen de nació i d'autodeterminació, sinó en mans segures, que tinguin vista sobre la Castellana o la Puerta de Alcalá. Confiam que els comentaristes polítics de l'*Avui*, mencionats anteriorment, no es vegin obligats a repetir les seves manifestacions de benvinguda a la crua realitat del centralisme espanyol.

Veurem com acaba el quart assalt. I els següents, si és que el combat continua, amb intercanvi de cops. sí que fa por, tanmateix, els que pugui rebre La Caixa, directes o indirectes, per sobre la cintura o cops baixos. Quin món de mones, com diria Lloïl Bertran!

Francesc Cabana i Vancells